

ภาษากับวัฒนธรรมในลักษณะประเพณีและความเชื่อ

ภาษากับวัฒนธรรมในลักษณะประเพณีและความเชื่อ

มนุษย์ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อความคิด ความต้องการ พฤติกรรม
ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาจึงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม

ในขณะเดียวกันประเพณีและความเชื่อก็เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดการใช้
ภาษาของกลุ่มคนในสังคม

ความหมายของประเพณี

ประเพณี หมายถึง แนวปฏิบัติที่ยึดถือกันมาในสังคม โดยคนรุ่นหลังเรียนรู้จากคนรุ่นก่อนแล้วยึดถือปฏิบัติต่อ ๆ กันเรื่อยมา อาจมีการปรับปรุงแก้ไขบ้างตามสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมทางสังคม แต่การเปลี่ยนแปลงก็เป็นไปอย่างช้าๆ ใช้เวลาเป็นปีๆ

ความหมายของประเพณี

การประพาศติปฏิบัติตามธรรมเนียมนี้มีทั้ง

1. การประพาศติปฏิบัติในระดับบุคคล เช่น

การถอดรองเท้าก่อนเข้าบ้าน

การวางรองเท้าก่อนออกจากบ้าน

ความหมายของประเพณี

1. การประพฤติปฏิบัติในระดับบุคคล เช่น

ไม่เคี้ยวอาหารเสียงดัง

ไม่เปิดปากในขณะที่เคี้ยว

ความหมายของประเพณี

1. การประพาศติปฏิบัติในระดับบุคคล เช่น

การเดินผ่านผู้ใหญ่ (เมื่อผู้ใหญ่นั่งเก้าอี้)

ความหมายของประเพณี

การประพาศติปฏิบัติตามธรรมเนียมนี้มีทั้ง

2. การประพาศติในระดับสังคม คือ การร่วมทำกิจกรรมพร้อม ๆ กันในลักษณะ

พิธีกรรมเป็นการจัดงานประเพณี เช่น

ประเพณีแห่นางแมว

ความหมายของประเพณี

2. การประพาศในระดบสังคม เช่น

ประเพณีทอดกฐิน ทอดผ้าป่า

ประเพณีเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การศึกษาเพราะเป็นลักษณะการดำเนินชีวิต
ของคนในสังคม ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เช่น **การเกิด การตั้งชื่อ การบวช การแต่งงาน**

การตาย

2. ประเพณีเนื่องในเทศกาลหรือวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น **ประเพณี
ลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีวันเข้าพรรษา**

คนไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน ประเพณีไทยจึงมีลักษณะของพิธีกรรม
ทางศาสนาเป็นหลักสำคัญ นอกจากนี้ ประเพณีไทยยังเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อของคน
ไทยอีกด้วย เช่น **ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม** หรือ **ความเชื่อเรื่องโชคลาง**

ความหมายของความเชื่อ

ความเชื่อ หมายถึง การที่มนุษย์ตกลงใจที่จะยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ตาม การยอมรับนับมนุษย์เชื่อว่ามียู่อจริง ฉะนั้น การยอมรับนับถือนี้

- อาจมีหลักฐานอย่างเพียงพอที่พิสูจน์ว่าสิ่งนั้นเป็นจริง
- บางครั้งก็อาจไม่มีหลักฐานที่สามารถนำมาพิสูจน์ว่าสิ่งนั้นเป็นจริงหรือไม่

แต่มนุษย์ก็ยอมรับและเชื่อถือสิ่งนั้น

ความหมายของความเชื่อ

เมื่อมนุษย์เกิดความเชื่อแล้ว แม้ว่าความเชื่อนั้นจะเกิดจากความรู้สึกรหรือการไตร่ตรองด้วยเหตุผลก็ตาม มนุษย์ก็จะแสดงถึงความเชื่อนั้น โดยปฏิบัติในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะแสดงออกในรูปแบบของถ้อยคำ ภาษา ประเพณี หรือพิธีกรรมต่างๆ ก็ตาม เพื่อให้สอดคล้องกับความเชื่อที่มีอยู่ในใจของตน

สาเหตุของการเกิดความเชื่อ

1. ความเชื่อมีสาเหตุมาจากความกลัวและความไม่รู้
2. ความเชื่อที่เกิดจากเจตนาของบรรพบุรุษ

1. ความเชื่อมีสาเหตุมาจากความกลัวและความไม่รู้

- สิ่งใดที่เกิดขึ้นนั้นถ้ามนุษย์ไม่รู้หรือไม่ทราบสาเหตุ ก็จะแสวงหาคำตอบ อาจใช้วิธีการเดา หรือเปรียบเทียบกับสิ่งที่ตนเคยรู้มาก่อน
- บางครั้งความเชื่อนั้นก็ดูเหมือนไร้เหตุผล หรือบางครั้งก็ดูเป็นเหตุเป็นผลน่าเชื่อถือ เช่น

เมื่อได้พบกับเหตุการณ์ธรรมชาติ เช่น ฝนตก ไฟแลบ ไฟผ่า หรือแผ่นดินไหว ก็เกิดความคิดว่า ต้องมีสิ่งใดบังคับให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ เป็นต้นว่า

- ฝนตกเพราะนาคให้น้ำ
- ไฟแลบเพราะแสงจากแก้วเมขลาใช้ล่อรามสูร
- ไฟผ่าเพราะรามสูรขว้างขวาน
- แผ่นดินไหวเพราะปลาอานนท์ที่หนุนโลกอยู่เกิดพลิกตัว

- สมัยก่อนมนุษย์ยังไม่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ฉะนั้นเมื่อพบเหตุการณ์ธรรมชาติก็
เกิดความคิดว่าจะต้องมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่เบื้องหลัง หรือบังคับให้เป็นอย่างนั้น

1. ความเชื่อมีสาเหตุมาจากความกลัวและความไม่รู้

- มนุษย์จึงอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติด้วยเหตุผลทางไสยศาสตร์ และสมมติว่าเป็นเทพเจ้าหรือผีมีรูปร่างกระทำ ส่งผลให้เกิดพิธีกรรมต่างๆ เช่น **“บูชา”** หรือ **“เซ่นสรวง”**
- เพื่อให้สิ่งที่ตนคิดว่าเป็นเทพเจ้าหรือผีสงเมตตากุณา ไม่ทำร้าย และช่วยผ่อนคลายความรุนแรง และบันดาลความสุขให้แก่มนุษย์

1. ความเชื่อมีสาเหตุมาจากความกลัวและความไม่รู้

1. ความเชื่อมีสาเหตุมาจากความกลัวและความไม่รู้

ความเชื่อเหล่านี้มีแนวปฏิบัติ และประเพณีตนให้สอดคล้องตามศาสนาด้วย โดยเชื่อว่า

- คนทำดีมีบุญย่อมจะประสบผลเป็นความสุขได้เกิดในสวรรค์ และจะหมดกิเลสตัณหาเข้าสู่นิพพานได้
- คนทำชั่วคือคนบาป จะได้รับความทุกข์ทรมานตกนรกไม่มีวันหมดสิ้น

2. ความเชื่อที่เกิดจากเจตนาของบรรพบุรุษ

- บรรพบุรุษ หรือผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์มากกว่าต้องการจะให้ลูกหลานหรือคนในสังคมนั้นๆ เชื่อฟังและปฏิบัติตาม
- ฉะนั้น บรรพบุรุษหรือผู้รู้ก็จะคิดหาวิธีการให้เด็กเห็นถึงอันตราย หรือเกิดความไม่แน่ใจว่าสิ่งที่ประพฤติปฏิบัตินั้นอาจทำให้เกิดผลเสียร้ายแรงแก่ตนได้ เด็กจะไม่ฝ่าฝืนหรือปฏิบัติตาม
อำเภอใจ
- บรรพบุรุษจึงพยายามปลูกฝังความเชื่อไว้แม้จะมีเหตุผลหรือรู้สึกว้างมงายก็ตาม

2. ความเชื่อที่เกิดจากเจตนาของบรรพบุรุษ

การสร้างความเชื่อเพื่อให้คนในสังคมเชื่อฟังหรือปฏิบัติ บรรพบุรุษอาจมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. ต้องการให้เป็นผู้ที่มีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ เช่น

“ใครตีพ่อแม่ มือจะโตเท่าไบลาน”

“ใครด่าพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ ปากจะเล็กเท่ารูเข็ม”

2. ความเชื่อที่เกิดจากเจตนาของบรรพบุรุษ

2. ต้องการให้เป็นผู้ที่มีมารยาท มีกิริยาสุภาพดีงาม เช่น

“ใครที่นอนกินข้าว ชาติหน้าจะเกิดเป็นงู”

“ใครกินข้าวในหม้อ ปากจะกว้างเท่ากับหม้อที่กิน”

2. ความเชื่อที่เกิดจากเจตนาของบรรพบุรุษ

3. ต้องการให้รักษาความปลอดภัยของตนเองและคนในครอบครัว เช่น

“ห้ามเล่นของมีคมเวลากลางคืนเพราะเชื่อว่าผีจะปลัก”

“ห้ามนอนขวางประตูเพราะเชื่อว่าผีจะมาข้าม”

“ห้ามวิ่งเวลากลางคืนเพราะเชื่อว่าผีจะมาปัดน้อง
หรือผีจะลักพาตัวไป”

อย่าเล่นของมีคมเดี่ยวผีปลัก

2. ความเชื่อที่เกิดจากเจตนาของบรรพบุรุษ

3. ต้องการให้รักษาความปลอดภัยของตนเองและคนในครอบครัว เช่น

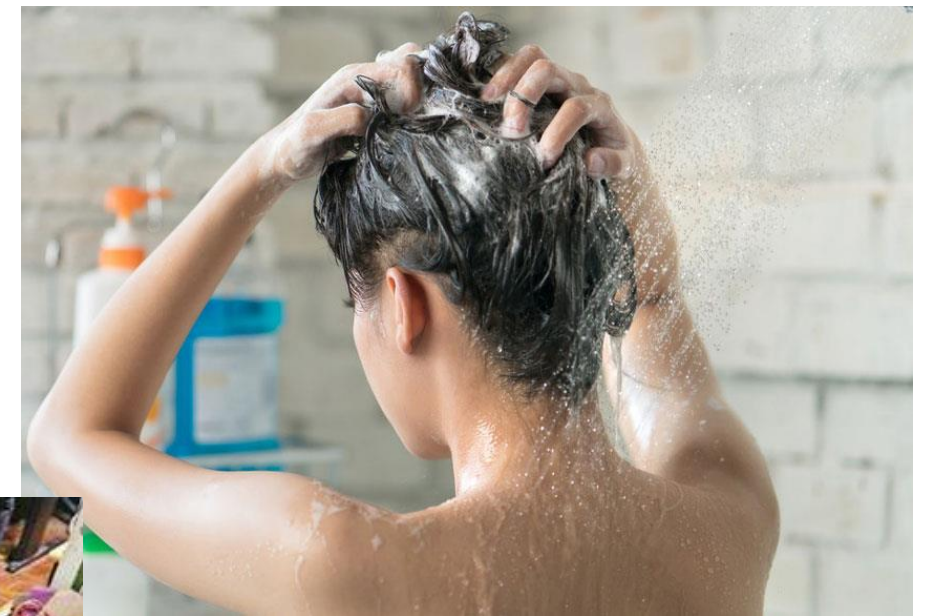
2. ความเชื่อที่เกิดจากเจตนาของบรรพบุรุษ

4. ต้องการให้รักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและคนในครอบครัว เช่น

“ถ้าสระผมเวลากลางคืนจะแก่เร็ว”

“ห้ามกินอาหารกับคนที่เราไม่รู้จักในขณะเดียวกัน

เพราะถือว่าผู้นั้นจะนำเคราะห์มาให้เรา”

2. ความเชื่อที่เกิดจากเจตนาของบรรพบุรุษ

5. ต้องการกระตุ้นให้เกิดกำลังใจ มีความหวัง หรือมุ่งมั่นที่จะทำความดี เช่น

“ทำความดีแล้วได้ขึ้นสวรรค์”

“ก่อนออกจากบ้านให้สวดมนต์การเดินทางจะปลอดภัย”

“ให้hungผ้าสีตามวันจะเป็นมงคล”

สีเสื้อผ้ามงคลประจำวัน 2564

	งานรุ่ง	เงินดี/โชคลาภ	รักปัง	ผู้ใหญ่เมตตา	กาลกิณี
วันจันทร์	● ●	● ●	●	● ●	●
วันอังคาร	●	● ●	● ●	●	● ● ●
วันพุธ	● ●	●	● ●	● ● ●	●
วันพฤหัสบดี	● ● ●	●	● ●	●	● ●
วันศุกร์	●	●	● ● ●	● ●	●
วันเสาร์	●	● ●	●	●	●
วันอาทิตย์	● ●	●	●	●	● ●

บทสวดมนต์
ก่อนออกเดินทาง
เดินทางปลอดภัย อุ่นใจไว้ก่อน

กฤษฎากิจการ โซว์รูมรถมือสอง

LINE @kitsadagoodcar | Facebook @kitsadagoodcarKDG | 080-241-1111

2. ความเชื่อที่เกิดจากเจตนาของบรรพบุรุษ

ธรรมชาติของคนเราความเชื่อและไม่เชื่อเป็นของคู่กัน การจะกำหนดให้คนเราเชื่ออย่างเดียวกันหมดย่อมทำได้ยาก เพราะความเชื่อที่เป็นผลดีก็มี ความเชื่อที่ก่อให้เกิดผลร้ายก็มี ความเชื่อตามการเล่าของบรรพบุรุษบางความเชื่อ ไม่มีการวิเคราะห์หาเหตุผล งามาย และไม่ใช้วิจารณ์ญาณ แต่เมื่อเกิดการพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม ความเชื่อบางอย่างก็ขัดแย้งกับความเป็นสมัยใหม่ เพราะคนสมัยใหม่มีการศึกษาค้นคว้า และมักหาวิธีการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาพิสูจน์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องอย่างชัดเจน วิทยาศาสตร์จึงเข้ามาแทนที่ความเชื่อบางอย่าง

2. ความเชื่อที่เกิดจากเจตนาของบรรพบุรุษ

ความเชื่อเกี่ยวกับข้อควรประพฤติและข้อห้ามของคนไทยนั้นเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษไทยเป็นผู้สังเกตเห็น จึงรวบรวมขึ้นไว้ตั้งเป็นสมมติฐาน และสรุปออกมาผ่าน**ถ้อยคำภาษาหรือข้อความ**ที่ควรประพฤติและไม่ควรประพฤติให้ลูกหลานได้สืบทอดกันมา โดยมีจุดมุ่งหมายเน้นที่ประโยชน์ในการดำรงชีวิตเป็นสำคัญ

2. ความเชื่อที่เกิดจากเจตนาของบรรพบุรุษ

สาเหตุที่บรรพบุรุษไทยได้กำหนดข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามต่างๆเหล่านั้นไว้ อาจเป็นเพราะเกรงว่าถ้าหากบอกกล่าวตักเตือนชี้ให้กระทำ หรือห้ามกระทำสิ่งหนึ่ง สิ่งใด โดยตรงจะไม่มีผู้ใดเชื่อหรือกระทำตาม

สาเหตุอีกประการหนึ่งอาจเป็นการใช้วิธี **“บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น”** ตามสำนวนไทย เนื่องจากลักษณะนิสัยของคนไทยส่วนใหญ่ชอบความเป็นอิสระ ไม่ชอบให้ใครมาบังคับหรือสั่งสอน โดยตรง

ภาษากับประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการบวช

ภาษากับประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการบวช

- ตามประเพณีไทยนั้นชายไทยเมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ควรบวชเรียน เนื่องจากเป็นวัยผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบในชีวิตของตนและครอบครัว
- “การบวชพระ” เท่ากับเข้ามหาวิทยาลัยชั้นสูงสุดของชีวิต เพราะพุทธศาสนาเป็นหลักแห่งความจริงในโลก ด้วยสอนให้มนุษย์รู้เหตุของทุกข์และสุขอย่างชัดเจน อันจะนำมนุษย์ไปสู่ทางที่ดีและชอบ

ภาษากับประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการบวช

- คนไทยมีความเชื่อว่าคนที่บวชเรียนแล้วจะ
  - เป็น “คนสุก” คือ **ได้รับการอบรมมาอย่างดีแล้ว รู้จักบาปบุญคุณโทษ มีความรู้**
  - ได้รับการยกย่องว่าเป็น “บัณฑิต”
  - สามารถช่วยให้พ่อแม่ได้ผลบุญ คือ **“ได้เกาะชายผ้าเหลืองของลูกขึ้นสวรรค์”**

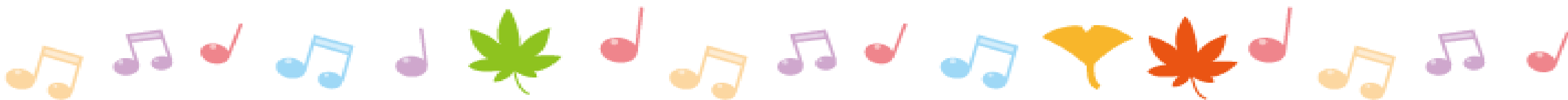

ภาษากับประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการบวช

- ตามประเพณีโบราณถือว่า การบวชเป็นสิ่งที่สำคัญของผู้ชายไทย เพราะ
  - เป็นการพัฒนาตนให้มีความรู้ รู้จักฝึกฝนกิจกรรมารยาทที่เหมาะสม
  - ช่วยให้ผู้ที่ยังบวชเรียนมีความคิดอ่านที่เหมาะสม เพื่อเตรียมตัวที่จะเป็นหัวหน้า

ครอบครัวต่อไป

- คนโบราณถือว่าต้องบวชก่อนมีภรรยา เราจึงได้ยินถ้อยคำสำนวนที่ว่า **“บวชก่อนเบียด”**

ภาษากับประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการบวช

คำว่า “บวช” มาจากคำว่า บรรพชา หรือ ปุพฺพชฺชา ในภาษาบาลี แปลตาม
รูปศัพท์ว่า การเว้นชั่ว คือ เว้นจากสิ่งไม่ดีไม่งามทั้งหมด

คำว่า บวช ของเรานั้น เป็นคำรวมทั้งการบรรพชาและการอุปสมบท

การบวชเณร เรียกว่า **“การบรรพชา”**

การบวชพระ เรียกว่า **“อุปสมบท”**

ภาษากับประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการบวช

- แต่อย่างไรก็ดี คำว่า “บวรพชา” ก็ยังคงใช้ในความหมายของการบวชโดยทั่วไป
- เราพูดถึงองค์พระพุทธรเจ้าว่า “ทรงสละราชสมบัติออก**บวรพชา**” แต่เราไม่พูดว่า “พระพุทธรเจ้าเสด็จออก**อุปสมบท**”
- ส่วนผู้ที่บวชเรียกว่า “บวรพชิต” ในพระพุทธศาสนาเป็นคำรวมเรียกทั้งพระภิกษุและเณร นักบวชในศาสนาอื่นก็เรียกว่าบวรพชิตได้ แต่ไม่ว่าจะเป็นนักบวชในศาสนาใดก็ตามที่จะเรียกว่า**เป็นบวรพชิตต้องไม่มีภรรยาหรือสามี**

ภาษากับประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการบวช

- การบวชเป็นประเพณีชาวพุทธ ซึ่งนับถือกันมาตั้งแต่โบราณกาล
- ครอบครัวใดที่มีลูกชาย เมื่ออายุ 11 – 12 ขวบ ก็มักจะบวชเณรก่อน เพื่อให้เข้าไปศึกษาปริยัติธรรมตามประเพณีโบราณ บางที่อยู่ต่อไปจนถึงอายุครบ 20 ปี ก็จัดการบวชเป็นพระให้ การบวชนี้จะบวชเณรหรือบวชพระเจ้าเรียกว่า **“บวชนาค”**
- ก่อนบวช 1 วัน และจัดการสมโภช ซึ่งเรียกว่า **“การทำขวัญนาค”**
- ผู้ที่จะบวช เรียกว่า **“นาค”** หรือ **“เจ้านาค”**

- สาเหตุที่เรียกว่า **“นาค”** มีตำนานเล่าว่า
- ครั้งสมัยพระพุทธองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ มีพญานาคแปลงตนเป็นมนุษย์มาบวช

ในพระพุทธศาสนาร่วมกับพระภิกษุ

- ตามปกติแม้พญานาคจะแปลงเป็นคน แต่เมื่อนอนหลับหรือเวลาที่มีอารมณ์ร้าย

อารมณ์โกรธมักจะกลับกลายเป็นร่างเดิมเสมอ

- อยู่มาวันหนึ่ง ในขณะที่พญานาคนอนหลับ มีพระภิกษุองค์หนึ่ง

ไปเห็นเข้า จึงนำความไปกราบทูลพระพุทธองค์

- พระพุทธองค์รับสั่งให้หาพญานาค

- ภิกษุผู้นั้นจึงกราบทูลตามความจริงว่า ตนเป็นพญานาค มีจิตใจเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา จึงแปลงตนเป็นมนุษย์มาบวช
- พระองค์ดำริว่าสัตว์เดรัจฉานมิใช่วิสัยที่จะบวชในพระพุทธศาสนา จึงรับสั่งให้ภิกษุองค์นั้นออกจากเพศบรรพชิตกลับไปเป็นนาคตามเดิม
- แต่พญานาคมีจิตใจเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มีความอาลัยรสพระธรรมยิ่งนัก จึงกราบทูลขอต่อพระองค์ว่า ถึงจะอยู่ต่อไปไม่ได้ ก็ขอเพียงแต่ฝากชื่อไว้ในพุทธศาสนา หากผู้ใดจะบวชแล้วก็ขอให้เรียกว่า **“นาค”** ก่อนเสมอไป

ภาษากับประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการบวช

- พระพุทธเจ้ารับคำของพญานาค พญานาคก็กลับไปยังถิ่นฐานของตน
- ชื่อของนาคจึงเรียกติดปากและเรียกผู้ที่จะบวชว่า **“นาค”** ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ซึ่ง
เป็นตำนานนิทานเล่าสืบมาเท่านั้น
- แต่แท้จริงแล้วคำว่า **“นาค”** มีความหมายดังกล่าวนี้นี้

https://www.youtube.com/watch?v=e9xg2_AnZUE

แต่คำว่า **“นาค”** แปลว่า **“ผู้ประเสริฐ ผู้ไม่กระทำความชั่ว ผู้เว้นจากบาป ผู้เปี่ยม”**
ดังนั้น ผู้ที่จะบวชจะต้องไม่ประพฤตชั่ว สละความกังวลทั้งปวงออกไปเสีย เพื่อ
ความบริสุทธิ์ผุดผ่องในพระบวรพุทธศาสนา

ภาษากับประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการบวช

- การบวชเณรจะไม่นับเป็นงานสำคัญเท่ากับการบวชพระ เพราะในสมัยโบราณยังไม่มีโรงเรียนเช่นในปัจจุบัน
- การบวชเณรจึงเท่ากับเป็นการเข้าไปศึกษาเล่าเรียนในวัด โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้สั่งสอน

ภาษากับประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการบวช

- ส่วนการบวชพระ ก่อนที่จะบวช ผู้บวชจะต้องนำดอกไม้ รูปเทียนแพ ใส่พานไปบอกกล่าวแก่ญาติผู้ใหญ่เพื่อขอมาที่เคยล่วงเกินทั้งกาย วาจา และใจ ซึ่งเรียกว่า **“การลาบวช”** หรือ **“การลาอุปสมบท”**

ภาษากับประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการบวช

- และให้ญาติผู้ใหญ่ได้มี โอกาสอนุโมทนาส่วนบุญซึ่งเรียกว่า **“ปัตตานุโมทนามัย”** คือ ได้แสดงความชื่นชมยินดีในการทำบุญของผู้อื่น

“ปัตตา” มาจากภาษาบาลี ปัตติ แปลว่า ส่วนบุญ

“อนุโมทนา” หมายถึง ยินดีตาม, ยินดีด้วย, พลอยยินดี

การบวชเณร (การบรรพชา)

- ผู้ที่จะบวชเป็นสามเณร จะต้องมียุอย่างน้อย 7 ปีขึ้นไป
- ในการบวชจะต้องเตรียมบริขารและของใช้ที่จำเป็นสำหรับสามเณร คือ
  - ดอกไม้ รูปเทียนสำหรับบูชาพระพุทธรูป 1 ชุด
  - ดอกไม้ รูปเทียนสำหรับถวายพระอุปัชฌาย์ 1 ชุด
  - สบง จีวร อังสะ อย่างละ 2 ผืน เพื่อไว้ผลัดเปลี่ยนกัน ประคคเวย 1 ประคคอก 1 ผ้าอาบน้ำ 1 ย่าม 1 บาตร 1
  - เครื่องใช้สอยอื่นๆ เช่น ยาสีฟัน แปรงสีฟัน สบู่ จาน แก้วน้ำ ช้อนส้อม เสื้อหมอน มุ้ง ตามสมควร

การบวชเณร (การบรรพชา)

- ผู้จะบวชต้องท่องจำคำที่จะกล่าวในเวลาบวชให้คล่อง
- เมื่อถึงวัดก็ โขนผม โขนคิ้ว พาไปหาอุปัชฌาย์

(อุปัชฌาย์ = พระเถระผู้เป็นประธานการบวช
กุลบุตรในพระพุทธศาสนา)

การบวชเณร (การบรรพชา)

- การบวชเณรไม่จำกัดสถานที่ คือ จะบวชใน โบสถ์ หรือบนหอฉัน หรือที่ศาลา การเปรียญ หรือที่กุฏิพระอุปัชฌาย์ก็ได้
- ซึ่งต่างจากการบวชพระที่ต้องทำในพระอุโบสถเท่านั้น และต้องมีพระอันดับ รวมทั้งพระอุปัชฌาย์ด้วยอย่างน้อยที่สุด 5 รูป แต่การบวชเณรจะมีพระอันดับหรือไม่ก็ได้

การบวชเณร (การบรรพชา)

- การบวชเณรมีลำดับขั้น 5 ขั้น คือ
  1. นำเครื่องบริขารเข้าไปหาอุปัชฌาย์ แล้วกล่าวคำขอบรรพชาเป็นภาษาบาลี
  2. พระอุปัชฌาย์ให้โอวาท
  3. ออกไปครองผ้า
  4. ปฏิภาณตนถึงพระรัตนตรัย
  5. รับศีล 10 เป็นเสร็จพิธี

การบวชเณร (การบรรพชา)

- คีต 10 ของสามเณร

1. งดเว้นจากการฆ่าสัตว์
2. งดเว้นจากการลักทรัพย์
3. งดเว้นจากการร่วมประเวณี
4. งดเว้นจากการพูดเท็จ
5. งดเว้นจากการดื่มสุราเมรัยและเสพของมึนเมาต่างๆ
6. งดเว้นจากการฉันอาหารตั้งแต่หลังเที่ยงจนถึงอรุณขึ้น

การบวชเณร (การบรรพชา)

7. งดเว้นจากการฟ้อนรำ ร้องเพลง เล่นดนตรี และดูการละเล่นต่างๆ

8. งดเว้นจากการตัดทรงดอกไม้ ลูบไล้ด้วยของหอม และตกแต่งร่างกายด้วยเครื่องประดับต่างๆ

9. งดเว้นจากการนอนบนที่นอนสูงและที่นอนใหญ่

10 งดเว้นจากการรับเงินทอง

การบวชเณร (การบรรพชา)

นอกจากศีล 10 ดังกล่าวแล้ว สามเณรจะต้องศึกษาข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ
กิริยามารยาทของสมณะที่เรียกว่า **“เสขียวัตตร”** ซึ่งในภาษาไทยเรียกว่า **“สมบัติผู้ดี”** หรือ
“ข้อปฏิบัติที่ควรใส่ใจไว้, ข้อปฏิบัติว่าด้วยมารยาทเล็กๆ น้อยๆ” ที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้
ให้ภิกษุและสามเณรปฏิบัติ เช่น **ห้ามฉันอาหารดังจับๆ, ฉันอาหารเลียริมฝีปาก, ห้ามยื่น
ถ่ายปัสสาวะ ฯลฯ** เพื่อฝึกกิริยามารยาทให้งดงาม ผู้พบเห็นจะได้เกิดศรัทธาเลื่อมใส
และจะต้องศึกษาพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า เพื่อฝึกหัดอบรมจิตใจให้
แน่วแน่นมั่นคงบริสุทธิ์ผุดผ่องอยู่เสมอ

การบวชพระ (การอุปสมบท)

- วิธีการบวชพระจะต้องทำเป็น 2 ชั้น
- ชั้นแรกต้องบรรพชา คือ บวชเป็นสามเณรเสียก่อน แล้วต่อมาหรือในทันทีที่ทันใดนั้นก็เข้าพิธีอุปสมบทเป็นพระภิกษุ
- บางท่านบวชเณรหลายปีจนอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์แล้วจึงได้บวชพระ ในกรณีเช่นนี้ก็ทำพิธีอุปสมบทต่อไปได้เลย ไม่ต้องบวชเณรใหม่

การบวชพระ (การอุปสมบท)

- คุณสมบัติของผู้ที่จะอุปสมบทเป็นพระภิกษุ นั้น ในวินัยกำหนดไว้ละเอียดถี่ถ้วน
- แสดงว่า พระพุทธเจ้าทรงวางหลักเกณฑ์การรับสมัครสมาชิกไว้อย่างรัดกุมเฉพาะคนดี ๆ เท่านั้น จึงจะมีสิทธิสมัครเข้าเป็นสมาชิกของคณะสงฆ์ได้
- กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เท่าที่พระคู้สวดชักถามผู้ขอบวชในพิธีอุปสมบทมีถึง 12 ข้อ คือ
  1. ต้องไม่เป็นโรคเรื้อน
  2. ต้องไม่เป็นผี
  3. ต้องไม่เป็นโรคกลาก
  4. ต้องไม่เป็นวัณโรค

5. ต้องไม่เป็นลมบ้าหมู

6. ต้องเป็นมนุษย์

7. ต้องเป็นผู้ชาย

8. ต้องไม่เป็นทาสของใคร

9. ต้องไม่มีหนี้สิน

10. ต้องไม่เข้าราชการ (ถ้าเป็นข้าราชการต้องมีหลักฐานว่าได้รับอนุญาตจากทางราชการให้บวชได้ ข้อบัญญัตินี้เกิดจากการที่มีคนหนีราชการทหารเข้าไปบวช)

11. ต้องเป็นผู้ที่บิดามารดาอนุญาตแล้ว ข้อนี้ทรงบัญญัติตามคำขอของพระเจ้าสุทโธทนะพุทธบิดา

12. ต้องมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์

การบวชพระ (การอุปสมบท)

- นอกจากข้อกำหนด 12 ประการ ที่คู่สวดซักถามในพิธีอุปสมบทแล้ว ยังมีข้อบัญญัติ **ห้าม** พระอุปัชฌาย์ให้การอุปสมบทแก่บุคคลอีก 4 ประเภท คือ
  1. ผู้ที่มีใจและกายไม่ตรงกับสถานภาพทางเพศชาย
  2. ผู้ที่เคยทำความผิดร้ายแรงต่อพระพุทธศาสนา เช่น คนที่เคยปลอมตัวเป็นพระภิกษุ คนที่เคยบวชเป็นพระภิกษุแล้วต้องอาบัติปาราชิก
  3. คนที่เคยฆ่าบิดาหรือมารดาของตน
  4. คนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เช่น มือขาด เท้าขาด นิ้วมือติดกันเป็นแผ่น คนตาบอด คนหลังค่อม คนใบ้ คนหูหนวก

การบวชพระ (การอุปสมบท)

- ส่วนในบัญญัติสังฆานัติ หรือกฎข้อบังคับของคณะสงฆ์ ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงบัญญัติขึ้น โดยคำแนะนำของสังฆสภาตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ได้กำหนดคุณสมบัติผู้ที่จะบรรพชาและอุปสมบทกุลบุตร ไว้ดังนี้
  1. ผู้นั้นจะต้องมีหลักฐาน มีอาชีพที่ชอบธรรมไม่เป็นคนจรจัด
  2. มีความประพฤติดี ไม่เป็นนักเลง ติดฝิ่น กินสุรา หรือสูบกัญชา
  3. มีความรู้หนังสืออ่านออกเขียนได้ หรือคำรับรองจากทางราชการออกไว้ให้เป็นคู่มือ
  4. มีร่างกายสมบูรณ์พอที่จะประกอบสมณกิจได้

การบวชพระ (การอุปสมบท)

5. มีสมณบริวารครบถ้วน และถูกต้องตามวินัยบัญญัติทุกประการ

6. สามารถกล่าวคำบรรพชาอุปสมบทได้ด้วยตนเองและชัดเจน

เมื่อผู้ประสงค์จะบวช แจ้งความประสงค์แก่ผู้เป็นอุปัชฌาย์ หรือเจ้าอาวาสเพื่อ
จะได้ซักถามให้ครบถ้วนก่อนจะบวช

เมื่อท่านได้สอบคุณสมบัติเรียบร้อยแล้วก็เริ่มท่องวิธี **“ขานนาค”** ตลอดทั้งพิธี
ในการบวชให้ถูกต้อง

การบวชพระ (การอุปสมบท)

- ก่อนหน้าวันบวชประมาณ 15 วัน ผู้ใหญ่หรือบิดามารดา จะจัดการให้ผู้จะบวชนำดอกไม้ธูปเทียนแพใส่พานไปเที่ยวบอกกล่าวญาติพี่น้อง และผู้ที่เคารพนับถือ เรียกกันเป็นภาษาสามัญว่า **“ลาบวช”** บางคนก็แจกการ์ดงานบวชไปด้วยในตัว
- ผู้บวชจะต้องไปลาขอ โหสิกรรม โดยกล่าว **“คำลาบวช”** ว่า
กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม กรรมอันใดที่ข้าพเจ้าได้ล่วงเกินต่อหน้าก็ดี
ลับหลังก็ดี นึกได้ก็ดี นึกไม่ได้ก็ดี ขอให้โหสิกรรมนั้นแก่ข้าพเจ้าด้วย

การบวชพระ (การอุปสมบท)

- ทางฝ่ายผู้ใหญ่ก็จะอโหสิกรรมให้ พร้อมกับกล่าวตักเตือนสั่งสอนให้ประพฤติอยู่ในกฎของสงฆ์ บำเพ็ญตนให้เกิดประโยชน์ ดำรงให้พุทธศาสนาถาวร
- ถ้าหากมีใครคัดค้านในการจะบวช อุปัชฌาย์จะไม่ยอมบวชให้เป็นอันขาด จนกว่าจะได้รับความยินยอมจากทุกฝ่าย

การบวชพระ (การอุปสมบท)

เมื่อใกล้ถึงวันบวช จะต้องเตรียมจัดซื้อเครื่อง**อัฐฐบริวาร** (ของใช้ 8 อย่าง) ให้พร้อมเครื่องอัฐฐบริวารที่กำหนดไว้ในพระวินัย คือ

1. สบง = ผ้านุ่งของภิกษุสามเณร

2. จีวร = เครื่องนุ่งห่มของภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนา

3. สังฆาฏี = ผ้าคลุมกันหนาวที่ภิกษุใช้ทาบบนจีวร ตามปกติใช้พับพาดบ่า

ซ้ายในพิธีสงฆ์หรือในการประชุมเป็นพิธีการในวัด

4. ประคดเอน = ใช้รัดเอนแทนเข็มขัด

5. **บาตร** = ใช้รับอาหารบิณฑบาต

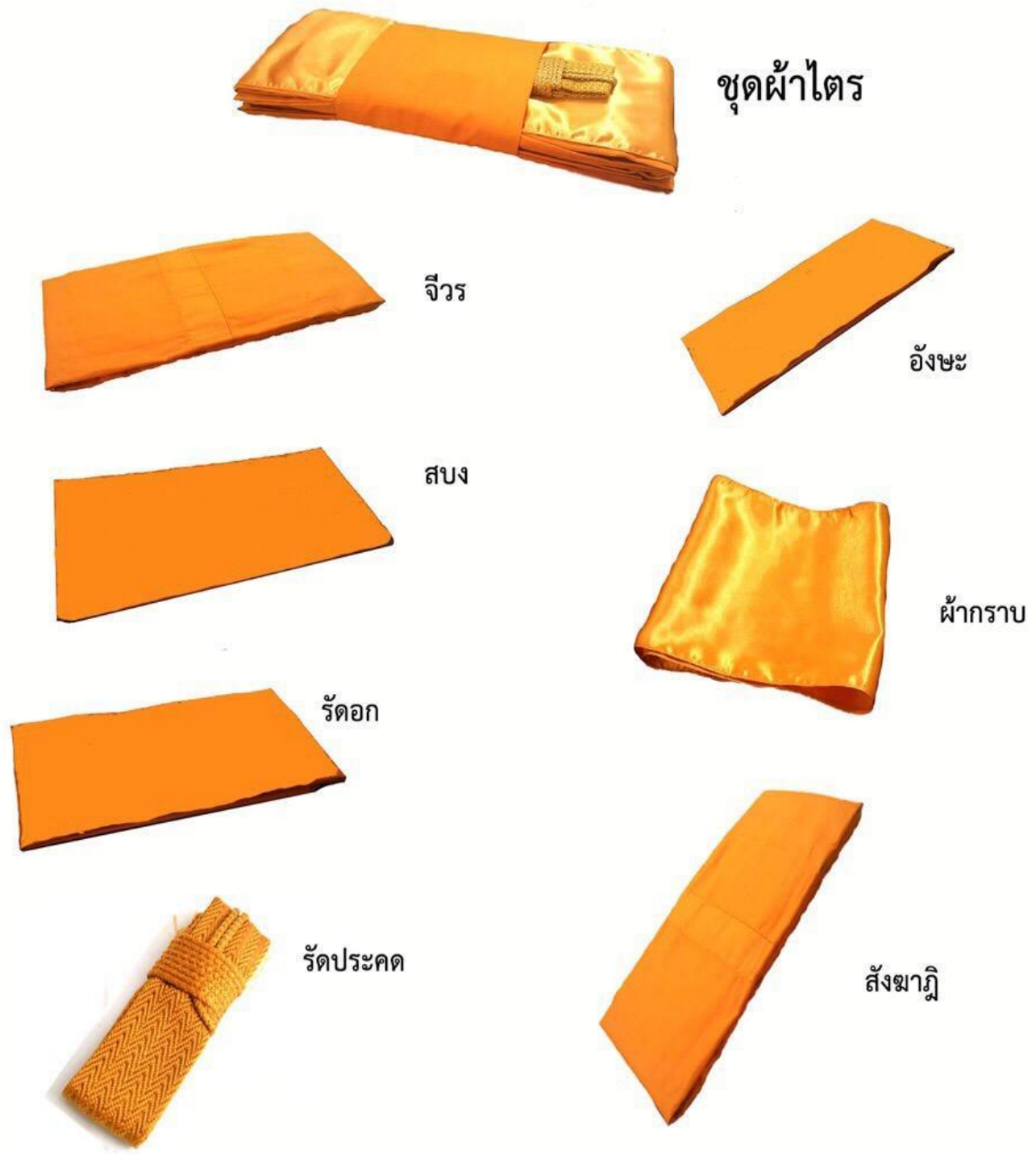
6. **มิดโคน** = ใช้สำหรับโกนผม

7. **เข็มเย็บผ้า** = ใช้สำหรับซ่อมแซมสบงจีวร

8. **ธมกรก** อ่านว่า ทะมะกะหฺรก = กระจับอกน้ำ ใช้สำหรับกรองน้ำ ไม่ให้ลูกน้ำ
ติดไปกับน้ำดื่ม และเพื่อให้ได้น้ำสะอาดดื่ม

เพื่อให้จำง่ายบริวาร 8 นั้นให้ท่องสูตรว่า **“ผ้าสี่ เหล็กสาม น้ำหนึ่ง”** ของใช้
อย่างอื่นนอกจากเครื่องอัฐบริวาร ก็ต้องเตรียมไว้ให้พร้อม เช่น ผ้าอาบ ย่าม
ตาลปัตร ปิ่นโต เสื่อ หมอน มุ้ง รองเท้า

การทำขวัญนาค

- การทำขวัญนาคมักทำในเย็น **“วันสุกดิบ”** (วันเตรียมงาน ซึ่งเป็นวันก่อนถึงวันงาน **พิธี 1 วัน**)
- เย็นวันนั้นนาคจะต้อง โคนผม โคนหวด เคราออกให้หมด แต่งตัวให้เรียบร้อย
- ญาติพี่น้องต่างก็มานั่งล้อมในสถานพิธีทำขวัญ โดยพร้อมเพรียงกัน โดยมี บายศรี บาตร เครื่องอัฐฐบริวาร เครื่องสักการะในการทำขวัญตั้งอยู่ตรงกลางวง
- ผู้ที่จะมาทำขวัญให้จะต้องเป็นอาจารย์ที่เคารพนับถือและจะต้องแต่งตัวให้เรียบร้อย
- ผู้ทำขวัญนาคเริ่มทำน้ำมนต์ สำหรับที่จะประพรมนาคและบายศรี ตลอดทั้งญาติ พี่น้องที่มาร่วมทำบายศรีด้วย

การทำขวัญนาค

- นอกจากนี้จะต้องทำแป้งเจิมนาค เพื่อเป็นสิริมงคล
- เมื่อเจิมเสร็จแล้วให้อาเทียน 9 เล่ม มาผูกติดเป็นแพ แพละ 3 เล่ม ปักไว้ที่ชั้นข้าวสาร แล้วนั่งหันหน้าไปทางทิศเหนือหรือทิศตะวันออก นาคนั่งซ้าย อาเทียนซ้ายปักไว้ที่ยอดบายศรี แล้วก็เริ่มทำขวัญนาค
- หมอทำขวัญก็ว่าทำขวัญเป็นทำนองเทศน์มหาชาติ เมื่อจบก็ตีฆ้อง และ โห่ 3 ลา
- เมื่อจบทำขวัญก็เปิดแว่นเวียนเทียน เวียนไปจบรอบนาค เป็นเสร็จพิธีทำขวัญ
- การทำขวัญเป็นการปลุกให้เกิดปีติโสมนัสทั้งแก่ญาติและผู้บวช และเพื่อให้เกิดเนอบาบุญแก่ตนและพ่อแม่ด้วย

การบวชพระ (การอุปสมบท)

- การนำนาคไปวัด ครั้นได้ฤกษ์ที่จะนำนาคไปอุปสมบท ให้จัดขบวน ดังนี้
  1. แฉวหน้า ให้ผู้ถือกรวย
  2. ถัดลงมาผู้ถือต้นเทียนอุปัชฌาย์และคู่สวด
  3. เป็นแถวของผู้ถือของไทยทานถวายพระอันคับ
  4. บิดา ถือตาลปัตรและบาตร ส่วนมารดาให้อุ้มไตรบวช
  5. เครื่องใช้สอยสำหรับพระบวชใหม่
  6. นาคและผู้ร่วมขบวน

การบวชพระ (การอุปสมบท)

- เมื่อจัดขบวนเรียบร้อยแล้ว ให้เดินประทักษิณ (เวียนขวา หมายถึง ขวามือของพระประธานในโบสถ์) รอบโบสถ์ 3 รอบ

รอบที่ 1 ให้ระลึกถึงพระพุทธคุณ

รอบที่ 2 ให้ระลึกถึงพระธรรมคุณ

รอบที่ 3 ให้ระลึกถึงพระสังฆคุณ

- เมื่อครบ 3 รอบแล้วก่อนจะเข้าสู่พระอุโบสถให้วันทาสีมาเสียก่อน

คำวันทาสีมา

อุกาสะ วันทามิ ภันเต สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถ เม ภันเต

การบวชพระ (การอุปสมบท)

- หลังจากวันทาสิมาก็เข้าสู่อุโบสถ เพื่อที่จะได้ทำการอุปสมบทต่อไป
- เมื่อนาคเข้าไปในโบสถ์เรียบร้อยแล้ว ต่อไปคือ
  - นาคตรงเข้าไปจุดรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
  - ครั้นแล้วบิดามารดาจะมอบผ้าไตร

ให้นาคก้มกราบผู้มอบ 1 ครั้ง แล้วพนมมือ

รับเอาผ้าไตรวางบนแขนทั้งสอง

การบวชพระ (การอุปสมบท)

- นาคเดินเข้าเข้าไปในท่ามกลางสงฆ์ วางผ้าไตรไว้ข้างตัวด้านซ้าย
รับเครื่องสักการะถวายพระอุปัชฌาย์ แล้วกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ 3 ครั้ง
- นาคนั่งคุกเข่าอุ้มผ้าไตรประนมมือ กล่าวคำขอบรรพชา คือ บวชเณร เพราะ
ผู้ที่บวชเป็นพระภิกษุนั้นจะต้องบวชเณรเสียก่อน

การบวชพระ (การอุปสมบท)

- เมื่อพระอุปัชฌาย์สั่งสอนแล้วก็จะมอบผ้าไตรให้ลูกไปครองผ้า แล้วกลับเข้ามาถวายดอกไม้ธูปเทียนพระคู่สวด กล่าวคำขอสรณคมน์และขอสมาทานศีลเป็นสามเณร เสร็จแล้วรับบาตรเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์

(สรณคมน์ กล่าวปฏิญาณถือพระพุทธศาสนา หรือ การถือเอาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่ยึดเหนี่ยว หรือเป็นที่พึ่งพักอันยอดเยี่ยม)

การบวชพระ (การอุปสมบท)

- พระอุปัชฌาย์จะสวมสะพายบาตรให้แล้วบอกบาตรและจีวร คือ แขนวนำให้ รู้จักเครื่องใช้ว่าชิ้นไหนเรียกว่าอะไร
- เสร็จแล้วก็จะให้สามเณรออกไปยืนรอนอกที่ประชุมหนุ่มสงฆ์ในที่กำหนดไว้

การบวชพระ (การอุปสมบท)

- พระคู่สวดก็จะประกาศแก่คณะสงฆ์ว่า บัดนี้มีบุคคลชื่อนี้ๆ ได้เข้ามาขออุปสมบทเป็นพระภิกษุ ท่านทั้งสองจะออกไปสอบถามดูว่า

“มีคุณสมบัติครบถ้วน ไม่เป็นผู้ต้องห้าม”

“มีบาตร จีวรครบแล้วหรือไม่”

- เมื่อคณะสงฆ์รับทราบแล้ว พระคู่สวดทั้งสองก็จะลุกจากที่ประชุมมายืนข้างหน้าสามเณร และสอบถามคุณสมบัติ 12 ข้อ

การบวชพระ (การอุปสมบท)

- เสร็จแล้วพระคู่สวดก็จะกลับเข้าไปในที่ประชุมสงฆ์ แล้วเรียกให้สามเณรตามเข้าไปขออุปสมบทต่อคณะสงฆ์

- พระคู่สวดก็จะไต่ถามคุณสมบัติต่าง ๆ ในที่ประชุมสงฆ์อีกครั้งหนึ่ง

เมื่อได้รับคำตอบว่ามีคุณสมบัติครบถ้วน

ไม่เป็นโรคติดต่อหรือโรคที่สังคมรังเกียจ

มีบาตร มีจีวรครบแล้ว

การบวชพระ (การอุปสมบท)

- พระคู่สวดก็จะเสนอญัตติต่อคณะสงฆ์ว่า จะเห็นสมควรรับบุคคลผู้นี้ไว้เป็นสมาชิกของสงฆ์หรือไม่
- เมื่อเสนอญัตติให้คณะสงฆ์พิจารณาแล้ว พระคู่สวดก็จะประกาศถามสงฆ์อีก 3 ครั้ง
- ถ้าหากไม่มีพระภิกษุรูปใดคัดค้านเลย แม้แต่รูปเดียว ก็หมายความว่าสงฆ์ยอมรับผู้นั้นเข้าเป็นสมาชิกของคณะสงฆ์ ได้ชื่อว่าเป็น **“ภิกษุ”** ในทันทีที่จบคำประกาศถามครั้งที่ 3

การบวชพระ (การอุปสมบท)

- เรียกการอุปสมบทแบบนี้ว่า **“ญัตติจตุตถกรรม”** ที่เรียกชื่อนี้ก็เพราะใช้วิธีเสนอญัตติ 1 ครั้ง ประกาศถามอีก 3 ครั้ง รวมเป็น 4 ครั้ง
- เมื่อเสร็จพิธีอุปสมบทแล้ว พระที่บวชใหม่ถวายของบูชาพระคุณแด่พระสงฆ์นั้นทั่วทุกรูป เสร็จแล้วญาติพี่น้องก็ถวายของพระบวชใหม่ต่อไป

ประโยชน์ของการบวช

1. เป็นกุศโลบายที่จะต่ออายุพระศาสนาให้ยั่งยืนสืบไป
2. เพื่อศึกษาเล่าเรียนพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่เรียกว่า **“บวชเรียน”**
ผู้บวชจะต้องเรียนนักธรรมซึ่งทางวัดจัดสอนให้
3. เพื่อประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า บางคนเคยได้เรียนรู้หลักคำสอนของพระพุทธองค์แล้ว แต่ยังไม่มีโอกาสปฏิบัติ ระหว่างบรรพชาอุปสมบท มีโอกาสได้รับการฝึกภาคปฏิบัติอย่างจริงจัง มีเวลาศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างเต็มที่

ประเภทของการบวชมี 2 ประเภท

1. การบวชระยะสั้น

- **บวชตามประเพณี** หมายถึง การบวชที่ผู้ชายทุกคนต้องกระทำสืบเนื่องกันมาแต่โบราณ เพื่อแสดงความกตัญญูต่อบิดามารดา ดังคำกล่าวที่ว่า “พ่อแม่ได้เห็นชายผ้าเหลือง” หรือบวชก่อนแต่งงาน

- **บวชหน้าศพ** หรือบวชอุทิศ หรือบวชหน้าไฟ

- **บวชแก้บน**

2. การบวชระยะยาว หมายถึง การบวชเรียนเพื่อศึกษาธรรม หรือปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน อาจเป็นการบวชตลอดชีวิต

ประเภทของการบวช

- แต่ในปัจจุบันวัตถุประสงค์ในการบวชนั้นแตกต่างกันไปจากเดิม คำเรียกเกี่ยวกับการบวชจึงแตกต่างกัน ดังนี้

1. บวชลี้ หมายถึง การบวชหลบหนีความผิด เช่น ไปก่อคดีอาญา หรือไปก่อหนี้ไว้

2. บวชลอง หมายถึง การบวชโดยผู้บวชไม่ได้ตั้งใจบวชอย่างแท้จริง แต่อยากทราบว่าเมื่อบวชแล้วจะเป็นอย่างไร เลยทดลองบวชดู

ประเภทของการบวช

3. บวชผลาญข้าวสุก หมายถึง การบวชที่ผู้บวชไม่ทำกิจของสงฆ์ หรือ ไม่ปฏิบัติหน้าที่อันเป็นผลดีแก่ตนเองหรือแก่ผู้อื่น

4. บวชหนีสงสาร หมายถึง การบวชที่เกิดขึ้นเพราะผู้บวชรู้สึกเบื่อหน่ายต่อทางโลก เบื่อหน่ายต่อการต่อสู้กับชีวิต

